

SEIZOENEN

Ecologisch leven | koken | tuinieren | Nr. 5 | 2020

velt
SAMEN
ECO
ACTIEF

Alexander en Elena nemen je een jaar lang mee naar hun permacultuurtuin of eetbare bosrand en maken je graag deelgenoot van hun tuinverhalen.

Tekst **Alexander Kerbusch**
 Foto's **Boumediene Belbachir,**
Alexander Kerbusch, François De Heel

Oogsten én zaaien in de tuin van Alexander en Elena

De herfst is de kroon op het werk van een heel seizoen. Alexander en Elena vallen van de ene oogst in de andere. Maar dat wil niet zeggen dat ze niets meer zaaien of planten.

Winterse koriander en sla

We zaaien nog elk perceeltje dat vrijkomt in. Het is fascinerend om te zien hoeveel moestuingewassen onze warme winters zonder problemen doorstaan. Koriander bijvoorbeeld staat te boek als een zomer-gewas, maar in feite houdt dit plantje meer van de koelte van herfst tot lente. In de zomer schiet koriander algauw op. In de winter krijg je vooral een grote plant met veel blad. September is een mooie maand om nog wat koriander uit te zaaien. Je geniet er dan heel de winter lang van.

Geen fan van koriander? Waarschijnlijk lust je wel sla. De meeste bladgewassen, zoals sla, andijvie, winterpostelein en veldsla, doen het goed in het najaar. Voor sommige, zoals kropsla, voorzie je het best beschutting: bijvoorbeeld in een serre of koude bak. Andijvie en veldsla kun je nu nog gewoon in de openlucht planten. Vergeet niet te combineren als je je bedden opvult! Als je nu veldsla zaait of plant in rijtjes, dan kun je in oktober knoflook planten tussen de rijen. De slanke knoflook beschaduwde de veldsla niet. In het voorjaar kun je na de oogst van de veldsla meteen worteltjes in die rijen zaaien.

Wintergraan

Bedden die nog later in het seizoen vrij komen, bijvoorbeeld na het rooien van wortelgewassen, zaaien we in met wintergraan. We spreken dan over de periode van eind oktober tot begin december. Het graan bedekt het bed mooi tijdens het winterseizoen. Een deel ervan blijft staan voor oogst in de zomer. Met het stro mulchen we. De aren doen eerst dienst als bloemstukjes en daarna dorsen we ze. Niet dat je enorm veel oogst moet verwachten. Het is wel een werkje waar je helemaal zen van wordt. Het doet je ook beseffen hoeveel graan we allemaal verorberen en hoeveel moeite dat kost als je geen machines gebruikt.

Het graan dat we niet oogsten gaat naar de vogels. Wil je meer mussen in je tuin? Zaai dan graan! Vaak laten we niet al het graan afrijpen. Als het gewas louter dienst doet als grondbedekker, dan voederen we het aan de kippen op het einde van de winter. Heb je geen zaad van wintergraan? Sorteert dan gewoon wat tarwekorrels uit je kippenvoer en zaai dat.

Spinazie

Nog zo'n gewas dat je voor overwintering kunt zaaien is spinazie. Tot half oktober kun je gerust nog zaaien op bedden die vrij komen. Zelf doen we dit niet meer. Spinazie is niet ons favoriete gewas. Geef ons maar snijbiet of de vele andere planten die gemakkelijker te telen zijn dan spinazie en die je op dezelfde manier kunt bereiden.

ZAAIEN VOOR DURVERS

Zaikalenders nemen geen risico's. Wij wel. Vaak zaaien we toch nog een stukje langer door dan de kalender aangeeft. Raken de planten niet volgroeid, dan verorberen we ze klein. Heel wat teelten zullen trouwens toch nog doorgroeien op het einde van de winter. Schieten ze vroegtijdig op? Jammer, maar ondertussen is de grond bedekt en hebben we er toch een kleine oogst van gehad. Is het een zachte winter, dan halen de teelten het doorgaans toch als volledig oogstbaar product.

Kool in de winter

De zomers worden warmer en droger, kool houdt daar niet van. Maar onze winters worden natter en warmer, en daar houdt kool wél van. Voor kolen langdurig bewaard werden in koelcellen, hadden winterkolen commercieel gezien een groot belang, omdat ze al geoogst konden worden in het voorjaar. Sinds enkele jaren zijn we op zoek naar die oude rassen en testen we ze uit. 'Oud' is relatief: het zijn kolen die zo'n zestig jaar geleden nog volop gebruikt werden door boer en tuinier.

De winterkolen kun je in twee groepen indelen naargelang de manier waarop je ze kweekt. Je hebt weeuwenteelten, die je in de serre laat overwinteren als potplant, en 'echte' winterkolen, die overwinteren op het veld als jonge plant.

Weeuwenteelt

We zaaien in zaaikistjes in de tweede helft van oktober. Vanaf november verspenen we naar potten van minstens 9 cm. Een interessant weetje: grotere potten geven een vroegere oogst. En kolen uit terracotta potten zijn een week vroeger oogstbaar dan uit plastic potten! Bij het eerste mooie weer in het vroege voorjaar, rond half maart, planten we de kolen buiten uit onder bedekking. Een bekend voorbeeld is de weeuwenteelt van bloemkool, maar het kan ook met spitskool en broccoli. Een juiste rassenkeuze is wel cruciaal. Kies dus geen zomerbloemkoolras voor je weeuwenteelt.

Echte winterkolen

Winterkolen zaaien we vanaf juni en we planten ze uit vanaf juli. Het gaat hier niet alleen over winterbloemkool, maar ook over gewassen zoals *Purple Sprouting* en *Nine Star Perennial* (beide broccoli). Ook met rode- en wittekool kan het weleens lukken.

OPROEP

We zijn nog op zoek naar zaden van goede winter- en weeuwenkolen. Heb je een interessant ras, laat ons dan iets weten. We zoeken bijvoorbeeld nog Leuvense Slipkool, Driekropper of andere regionale topassen. Eigen verbeterde selecties zijn uiteraard ook welkom. Mail naar haalmeeruitjetuin@gmail.com.

In serre of kas

Je herinnert je misschien nog de *serresaladbar* waarover ik schreef in het vroege voorjaar? Wel, stilaan vervangen we de zomerteelten in de serre door bladgewassen. Een heel mooie teelt is die van raapsteeltjes. Je zaait in de eerste helft van september en je kunt onophoudelijk oogsten van het late najaar tot april. We registreerden al opbrengsten van 4 kg op iets meer dan een vierkante meter! De malse blaadjes gebruiken we niet alleen in aardappelpuree, ze lenen zich ook tot een krokante salade of als topping voor je pizza.

Kropsla kun je nu ook nog planten. Maar we geven toe: we zetten almaar minder kropsla voor winters gebruik. Pluksla en open kroppende types zijn veel handiger. Kropsla heeft de nare gewoonte om nogal gemakkelijk te rotten 'onder in de broek', zoals de kwekers zeggen. Bovendien kun je pluksla nog veel later zaaien en pluk je naar behoeven blaadje per blaadje.

Winterpostelein hoeven we al jaren niet meer te zaaien. Die duikt automatisch op als de dagen kort genoeg worden. Eigenlijk hebben we zoveel postelein dat we vaak delen moeten uittrekken om andere gewassen een kans te geven. Niet erg: de kippen appreciëren dat groenvoer, of we bereiden de winterpostelein net als spinazie. Ook een lekkernij!

Een ode aan de druif

In september doen we ons te goed aan druiven. Het is onvoorstelbaar hoeveel oogst we hebben. Van één volwassen plant pluk je al gauw een emmer vol. Wat we niet vers op kunnen, verwerken we tot sap. Vroeger gingen we in het zuiden altijd naar vijgen en druiven kijken. Nu doen we dat gewoon in eigen tuin. Het was een echte revelatie toen we ontdekten dat je ook hier lekkere druiven kunt kweken. Je hoeft er zelfs helemaal geen serre voor te hebben. Er zijn tientallen rassen die heel goed buiten te kweken zijn in onze streken.

Gelukkig zijn druiven flexibele planten. Letterlijk, want ook al staat onze tuin behoorlijk vol, toch is er altijd nog een plekje voor een extra druif. Het zijn klimmers die je in iedere vorm tegen een muur, schutting of paal kunt kweken. Zolang ze maar in de zon staan. In onze tuin hebben we een dertigtal rassen in hoekjes en kanten geleid. Tegen iedere hoek van de serre staat een druif geplant, en ook de voorgevel van ons huis en de afscheiding van de voortuin zijn getooid in wijnranken. Instant een mediterrane gevoel.

Welke druivenrassen planten?

Veruit het belangrijkste criterium is de gezondheid van de plant. Plant je een druif, ga dan voor een ras dat resistent is tegen meeldauw. Het zal je veel zorgen uitsparen. In gewone tuinwinkels vind je net gevoelige rassen, zoals Boskoop Glorie en Witte van der Laan. Laat ze daar staan!

Nog een belangrijk criterium is het tijdstip van afrijpen. Alleen vroege en middeleeuwse rassen leveren goede druiven op in onze streken. Late rassen zijn vijgen na Pasen. Want een druif die niet rijp is, is niet lekker.

Enkele van onze favoriete rassen zijn Monarch (rood) om sap of wijn te maken, Olimpiada (wit) als vroege eetdruif, Sophie (wit) en Nelly (rood) als middeleeuwse rassen, en Glenora (blauw) en Katharina voor de tweede helft van september.

Ingepakt

Elena is de druivenkoningin. Zij trekt zich vooral de verzorging en verwerking van de druiven aan. Vanaf half augustus pakt ze zorgvuldig alle trossen in vliesdoekzakjes in. Zo kunnen we mee-eters van onze trossen houden. Dan heb ik het vooral over wespen die verzet zijn op het zoete druivensap, de Aziatische fruitvlieg en vogels. Vooral op blauwe druiven zijn ze gek. Kun je ze ongelijk geven? Die beestjes weten ook wat lekker is, toch?

